

ФИЛОСОФСКИЕ И СОЦИОЛОГИЧЕСКИЕ НАУКИ

УДК: 316.7 (575) (043.3)

А.Р. Жоошбекова, И. Арабаев атындагы
Кыргыз мамлекеттик университетинин
Кыргызстандын тарыхы жана этнология
кафедрасынын башчысы,
Бишкек ш., Кыргыз Республикасы,
Г.Э. Чыныкеева, Ош мамлекеттик университетинин
Жалпы тарых жана тарыхты окутуунун усулу
кафедрасынын доценти,
Ош ш., Кыргыз Республикасы,
А.Т. Абдувапова, Ош мамлекеттик университетинин
Социалдык иштер кафедрасынын улук окутуучусу,
Ош ш., Кыргыз Республикасы

БАТКЕН, ЖАЛАЛ-АБАД ЖАНА ОШ ОБЛУСТАРЫНЫН ЭТНОДЕМОГРАФИЯЛЫК ӨНҮГҮҮ МАСЕЛЕЛЕРИ

Аннотация: Бул макалада Кыргызстандын түштүк – Ош, Жалал-Абад жана Баткен региондорундагы этнодемографиялык кырдаал жана калктын тиешелүү социалдык жүрүм-турум маселелери каралган.

Авторлор этносоциологиялык изилдөөлөрдүн жана мамлекеттик статистикалык байкоолордун жыйынтыктарына таянып, Кыргызстандын түштүгүндө орун алган этнодемографиялык кырдаалды, ошондой эле ушул региондордо жашаган калктын этнодемографиялык жүрүм-турумуна мүнөздүү болгон өзгөчөлүктөрдү талдоо аракетин ишке ашырышкан.

Изилденген региондордогу калктын демографиялык процесстери тарыхый өзгөчөлүктөр, экономиканын өнүгүү деңгээли жана этностор аралык маданий мамилелер сыяктуу факторлор менен шартталган деген бир катар корутундулар чыгарылган. Мындан тышкары авторлор Кыргызстандын түштүгүндөгү жергиликтүү калктын этнодемографиялык жүрүм-турумдарына жигердүү миграциялык процесстер күчтүү таасир бериши жана жалпы эле этнодемографиялык кырдаалды калыптандырып жаткандыгы тууралуу тыянакты негиздешкен.

Ачкыч сөздөр: этнодемография, төрөлүү, өлүү, никелешүү, ажырашуу, миграция, миграциянын жүйөлөрү, тенденция.

А.Р. Жоошбекова, заведующий кафедрой
истории Кыргызстана и этнологии,
Кыргызского государственного университета им. И.Арабаева,
г. Бишкек, Кыргызская Республика,
Г.Э. Чыныкеева, доцент кафедры Всеобщей истории
и методики преподавания истории
Ошского государственного университета,

г. Ош, Кыргызская Республика,
А.Т. Абдувапова, старший преподаватель
кафедры социальных работ
Ошского государственного университета,
город Ош, Кыргызская Республика

ВОПРОСЫ ЭТНОДЕМОГРАФИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ В БАТКЕНСКОЙ, ДЖАЛАЛ-АБАДСКОЙ И ОШСКОЙ ОБЛАСТЯХ

Аннотация: В данной статье рассматриваются вопросы этнодемографической ситуации и особенности социального поведения жителей южных регионов Кыргызстана – Ош, Джалал-Абад и Баткен.

Авторы, опираясь на данные этносоциологических исследований и государственного статистического наблюдения, предприняли попытку анализа этнодемографической ситуации юга Кыргызстана, а также определения типичных особенностей этнодемографического поведения, складывающиеся в исследованных регионах.

Обосновывается ряд выводов о том, что демографический процесс населения в этих регионах обусловлен такими факторами как исторические особенности, уровень экономического развития и взаимосвязь культур различных этносов. Кроме того авторы акцентируют внимание на динамичные миграционные процессы, которые оказывают сильное влияние на этнодемографическое поведение местного населения и в целом формируют этнодемографическую ситуацию на юге Кыргызстана.

Ключевые слова: этнодемография, рождаемость, смертность, брак, развод, миграция, мотивы миграции, тенденция.

A.R. Zhooshebekova,
head of the department
history of Kyrgyzstan and ethnology,
Kyrgyz State University I. Arabaeva,
Bishkek city, Kyrgyz Republic,
G.E. Chynykeeva,
Associate Professor of the Department
of General History
and teaching methods of history
Osh State University,
Osh city, Kyrgyz Republic,
A.T. Abduvapova,
senior teacher
Department of Social Work
Osh State University,
Osh city, Kyrgyz Republic.

ISSUES OF ETHNODEMOGRAPHIC DEVELOPMENT IN BATKEN, JALAL-

ABAD AND Osh REGIONS

Annotation: This article examines the issues of the ethno-demographic situation and the peculiarities of social behavior of the residents of the southern regions of Kyrgyzstan - Osh, Jalal-Abad and Batken. The authors, relying on the data of ethnosociological studies and state statistical observation, made an attempt to analyze the ethno-demographic situation in the south of Kyrgyzstan, as well as to determine the typical features of ethno-demographic behavior developing in the regions studied.

A number of conclusions are substantiated that the demographic process of the population in these regions is determined by such factors as historical characteristics, the level of economic development and the relationship of cultures of different ethnic groups. In addition, the authors focus on the dynamic migration processes that have a strong impact on the ethno-demographic behavior of the local population and, in general, form the ethno-demographic situation in the south of Kyrgyzstan.

Key words: ethnodemography, fertility, mortality, marriage, divorce, migration, migration motives, tendency.

Киришүү. Этнодемографиялык процесстер жана улуттук көрүнүштөр – өтө татаал жана көп кырдуу. Андыктан, алар мамлекеттик, укуктук, экономикалык, идеологиялык, психологиялык кенен маселелерди кучагына камтыйт. Ошол себептүү ар түрдүү адистиктеги окумуштуулар - философтор, тарыхчылар, этнографтар, тилчилер, психологдор, социологдор ж.б. улуттук көрүнүштөрдүн тигил же бул жактарынын өзгөрүүсүнө алып келүүчү процесстерди изилдөөгө өздөрүнүн көңүлдөрүн буруп келишүүдө. Бул жагдайда этнология илиминдеги улуттук маселелердин этникалык аспектерин, ошондой эле, этникалык процесстерди изилдөө маанилүү болуп саналат. Этникалык процесстер ар түрдүү факторлордун, алардын ичинен, экономикалык, аймактык, мамлекеттик, саясий, демографиялык, чарбалык, маданий, тилдик, психологиялык, үй-бүлөлүк, никелик ж.б. таасири астында өнүгүп-өрчүйт.

Акыркы мезгилдерде этнодемография илиминде калктын өнүгүүсүнүн этникалык аспектилерин камтыган татаал маселелердин комплекси ачык бойдон калгандыгын эске алганда, Кыргызстандын түштүгүндөгү үч облустун демографиялык өнүгүүсүн өз алдынча илимий маселе катары эгемендүү мамлекетибизде изилдөөлөр учурда колго алынууда.

Учурда биз изилдөөгө алган аймактар - Ош, Баткен, Жалал-Абад облустарында адам ресурсу жана жаратылыш байлыктары катылган, мамлекеттин өнүгүүсүндө өзгөчө маанилүү орунда турган, коңшулаш чет мамлекеттер менен тыгыз байланышы бар, бири-бири менен кээ бир жаатта айырмаланган жана окшоштуктарга ээ болгон, социалдык-экономикалык жактан өнүгүүсү жолго коюлган, тарыхый жана маданий борборлор болуп саналат.

Изилдөөнүн максаты - этносociологиялык изилдөөлөрдүн жана статистикалык маалыматтардын негизинде Кыргызстандын түштүгүндөгү Баткен, Жалал-Абад жана Ош облустарынын калкынын этнодемографиялык жүрүмдөрүнүн мүнөздүү белгилерин аныктоо болуп эсептелет.

Изилдөөнүн ыкмалары. Изилдөөнүн жүрүшүндө облустардагы калктын демографиялык, экономикалык жана социалдык абалы талдоого алынды. Эгемендүүлүк мезгилинде облуста этнодемографиялык абал өзгөрүп, анын ичинде миграциялык жүрүмдөр активдешкен. Калктын табигый өсүүсүн эске албаганда, миграциялык жүрүмдөр калктын санына түздөн-түз таасирин тийгизген жана бир топ терс социалдык жана демографиялык кесепеттерге алып келген. Атап айтканда, толук үй-бүлөлөрдүн бузулушуна жана толук эмес үй-бүлөлөрдүн пайда болушуна, төрөлүүнүн азайышына, өлүмдүн көбөйүшүнө таасирин тийгизген.

Бул изилдөөдө этнологиялык изилдөөнүн төмөнкү ыкмалары колдонулду:

сурамжылоо;

статистикалык маалыматтарды талдоо;

жергиликтүү тургундар, жергиликтүү өзүн-өзү башкаруунун өкүлдөрү менен аңгемелешүү;

байкоо жүргүзүү - облустардагы талаа изилдөөлөрү;

массалык маалымат каражаттарынын материалдарын талдоо;

сурамжыланган материалдарды талдоо;

Изилдөөнүн негизги булагы болуп, жүргүзүлгөн этносоциологиялык изилдөөнүн материалдары эсептелет.

Этносоциологиялык изилдөө Баткен, Жалал-Абад жана Ош облусунда 2009-жылы жүргүзүлдү жана “Кыргызстандын түштүгүндөгү этнодемографиялык жана миграциялык жүрүмдөр” (жетекчиси т.и.д., профессор А.А. Асанканов) деп аталган чоң изилдөө проектисинин бир бөлүгү болуп саналат.

Этносоциологиялык изилдөө үчүн иргеп алуу ыкмасынын натыйжасында шаарлар жана айылдар тандалып алынды. Бул изилдөөнүн стационардык пункттары изилденип жаткан облустардын бардык калктуу пункттарын мүнөздөйт. Этносоциологиялык изилдөөнүн материалдары талаа изилдөөлөрү менен толукталды.

Жүргүзүлгөн этносоциологиялык изилдөө иргеп алуунун негизинде, 2009-жылдын жаз жана күз айларында жүргүзүлдү. Бул изилдөөлөрдө кыргыздар үчүн тандап алуу көп тепкичтүү, стратификацияланган жана өкүлчүлүк принциптеринде түзүлдү.

Биздин изилдөөбүздө негизги ыкма катары этносоциологиялык сурамжылоо колдонулду. Анын ыкма катары кеңири таралуусунун негизги себептеринин бири – ишеничтүү маалыматтарды топтоого мүмкүндүк бергендигинде болуп саналат. Сурамжылоо стандарттуу интервью формасында жүргүзүлдү. Анкета адамдын демографиялык жана социалдык бейнесин берүүчү маалыматтарды алууга мүмкүнчүлүк берди. Алар: жынысы, курагы, билими, кесиби жана ишкердүүлүк чөйрөсү жөнүндөгү маалыматтар. Анкета 51 суроодон туруп, сурамжылануучулардын демографиялык, тиричилик жана жашоо шарттары, үй-бүлө жана үй-бүлөлүк абалы, миграциясынын жүйөлөрү жана багыттары, улуттар аралык мамилелери тууралуу жооптор алынды. Улуттар аралык мамилелер анкетадагы беш

суроонун негизинде изилденди. Тагыраак айтканда, мамлекеттик тил деп эсептелген кыргыз тилин Кыргызстанда жашаган бардык жарандар билүүгө милдеттүүлүгү жана балдарынын мектепте кайсы тилде окуусун каалагандыгы боюнча суроолор аркылуу тилдик жүрүм-туруму изилденди. Анкета кыргыз тилинде жүргүзүлдү.

Изилдөөнүн натыйжасы. Алсак, 1989-жылдын январь айына карата Түштүк Кыргызстандын ал кездеги аймагы 77,8 миң км. түзүп, анда 10 шаар, анын ичинен сегизи облустук, экөө райондук башкарууда болгон. Мындан тышкары 14 шаар тибиндеги поселек катталган. 17 айылдык райондорго бөлүнүп, анда 165 айылдык кеңеште иш жүргүзгөн. Түштүк Кыргызстандагы 2 млн. жакын калктын 71% (14266469) айыл жергесинде, 29% (570334) шаар тургундары болуп саналган.

Кыргызстан өз алдынча эгемендүү мамлекет болуп түзүлгөндөн тартып, 1990-жылдын 14-декабрында № 263 Токтомдун негизинде “Кыргыз ССРинде облустардын бөлүнүшүнүн жакшыртылышы жана жаңы облустардын түзүлүшү жөнүндө” Токтом кабыл алынган. Анын негизинде Ош облусунан Жалал-Абад облусу бөлүнүп чыгарылган. Анын, курамына Ала-Бука, Базар-Коргон, Жаңы-Жол, Ленин, Сузак, Тогуз–Торо, Токтогул, Чаткал райондору, Жалал-Абад, Көк–Жангак, Таш-Көмүр шаарлары кирип, борбору Жалал-Абад шаары эсептелет. Ошентип Жалал-Абад облусуна 32,4 чарчы километр аянт бөлүнгөн [5, 12-б.].

Эгемендүү Кыргыз Республикасында Ош облусунун карамагынан 1999-жылдын 13-октябрында №110 “Кыргыз Республикасынын Ош облусунда Баткен облусун түзүү жана анын курамына Баткен, Кадамжай, Лейлек, райондорун жана Кызыл-Кыя, Сүлүктү шаарларын чек аралары менен өткөрүп берүү жөнүндө” Токтом чыгарылган. Жаңы түзүлгөн Баткен облусунун курамына Баткен, Кадамжай, Лейлек райондору жана Кызыл-Кыя, Сүлүктү шаары менен бирге 17,0 чарчы км. бөлүнгөн. Облустун административдик борбору – Баткен шаары [5, 12-б.].

Ош облусунун аймагы 7 административдик райондордон турат. Алар: Алай, Араван, Кара-Кулжа, Өзгөн, Кара-Суу, Ноокат, Чоң-Алай райондору. Мындан сырткары облуста 3 шаар (анын ичинде Ош шаары республиканын, Кара-Суу, Өзгөн жана Ноокат шаарлары райондун карамагында), 2 шаарча, 81 айыл округдары, 467 калктуу пункттар бар. Аянты 29,2 миң чарчы км. түзөт. Облустун административдик борбору - Ош шаары [5, 12-б.].

Айрым алынган региондо, республикада, облуста, райондо болуп жаткан этнодемографиялык кырдаалды илимий жактан изилдөө, ага адис катары анализ жасоо бул ошол жергиликтүү улуттук стратегиялык мүдөөсүнө жооп берүүсү керек деп окумуштуулар В.И. Козлов [1, 7-б.], С.И. Брук [3, 5-б.; 4, 8-б.], Ю.В. Бромлей [2, 20-б.] ж.б. баса көрсөтүшөт.

Акыркы статистикалык маалыматтарга таяна турган болсок, төмөнкү картина көрүнөт.

Таблица №1 – Кыргызстандын түштүгүндөгү жаш курагы боюнча жалпы калктын саны. 2017-жылга карата (адам) [6, 27-30-бб.].

Таблица 1

	Кыргыз Республикасы	Баткен обл.	Жалал-Абад обл.	Ош обл.
Бардык калк	6140200	503514	1168731	1287525
Эмгекке жарамдууларга чейинки	2063913	179978	411051	468944
Эмгекке жарамдуулар	3628367	292827	687713	742707
Эмгекке жарамдуудан улуулар	447920	30709	69967	75874

Таблицада көрүнүп тургандай, Кыргыз Республикасынын жалпы калкынын саны 2017-жылга карата 6140200 болсо, анын ичинде түштүктөгү үч облусту бириктиргенде жалпы калктын 2959770 адам Кыргызстандын түштүгүндө жайгашкан. Демек, тең жарымы ушул облустарда жайгашкан жана эмгекке жарамдуу калктын да көпчүлүгү дал ушул жакта.

Этникалык процесстерди жана улуттук көрүнүштөрдү тигил же бул элдин өткөндөгү жана учурдагы тарыхынан ажырата, же ага байланыштырбай өз алдынча изилдөө мүмкүн эмес. Андыктан жашап жаткан бардык элдердин тарыхын, этнографиясын, маданиятын, үрп-адатын, каада салтын ж.б. тереңдете изилдөөгө көбүрөөк көңүл буруп, элдердин ажыратуусуна, бири-бирине каршы коюучу кырдаалдарга эмес, алардын жакындашуусуна, туугандашуусуна үлгү болуучу жагдайларды изилдөөгө бардык көңүлдү буруу зарыл.

Аталган аймакта жашаган элдин улуттук психологиялык жашоо мүнөзү менен тарыхый шарты Кыргызстандын башка райондоруна салыштырганда бир кыйла айырмаланат. Мына ушул өзгөчөлүктөрдү ачып берүү максатында биз облустардын калкынын миграциясына, этникалык курамына, урбандашуусуна, тил жаатында жакындашуу процесстеринде бир аз талдоо жүргүзүп көрөлүк.

Таблица №2. – Кыргыз Республикасында жайгашкан негизги этностордун саны. 2017-жыл. [6, 50-52-бб.].

Таблица 2.

	Кыргыз Республикасы	Баткен обл.	Жалал-Абад обл.	Ысык-Көл обл.	Нарын обл.	Ош обл.	Талас обл.	Чүй обл.	Бишкек	Ош
--	---------------------	-------------	-----------------	---------------	------------	---------	------------	----------	--------	----

Бардык калк	6140200	503514	1168731	476760	281043	1287525	255150	905182	980369	281926
кыргыздар	4492667	388591	840538	422764	278892	873551	238156	592677	716586	140912
өзбектер	898363	73650	296064	2900	592	370519	1795	16716	13575	122552
орустар	356637	2509	6774	28610	102	1213	3386	141253	168392	4398
дунгандар	69093	3	44	3443	453	906	80	59041	5022	101
уйгурлар	56015	339	3806	3970	343	13809	142	17311	15435	860
тажиктер	53848	34537	6397	52	2	7776	40	3353	999	692

Жогорудагы таблицада көрүнүп тургандай, 2017-жылга карата республикабыздын калкы – 6140200 болсо, анын ичинен, өзбектер кыргыздардан кийинки орунда туруп жалпы 898363 өзбек катталган. Алсак, Баткен облусунда - 73650, Жалал-Абад облусунда – 296064, Ош облусунда – 370519 өзбек катталып, 622484 өзбек Кыргызстандын түштүгүндө басымдуу бөлүгү катары жашап келүүдө.

Изилдөөбүздүн жүрүшүндө улуттар аралык мамилелердеги келечектеги өзгөрүүлөр жөнүндө адамдардын пикирин билүүгө аракет жасалды. Алар оптимист жана улуттар аралык мамилелер жакшырат деп ишенишет. Эркектер менен аялдардын 33,4% алака ошол бойдон калат деп белгилешти. Таблица №3 - Келечекте улуттар аралык мамилелердин региондор боюнча өзгөрүшү (% менен) [7, 7-8-бб.].

Таблица 3

Обл / жооптор	Баткен	Жалал-Абад	Ош
Жакшырат	62,3	58,3	48
Мурункудай калат	29,4	34,5	35
Начарлайт	8,2	7,1	16,2

Таблицадан көрүнүп тургандай, Баткен шаарынын 62,3%, Жалал-Абаддын 58,3% жана Ош облустарынын 48% эл аралык мамилелер жакшырат деп үмүттөнүшөт. Эки облустун жашоочуларына караганда Баткен районунун жашоочулары улуттар аралык мамилелердин келечегине ишенимдүү карашат. Ош облусундагы респонденттердин 35% этностор аралык мамилелер өзгөрбөйт деп ишенишет. Бул чөйрөдөгү көп адамдар улуттар аралык мамилелердин начарлашынан коркушкан (16,2%). Июнь окуяларынан көрүнүп тургандай, Ош жана Жалал-Абад облустарынын тургундары Кыргызстандын түштүгүндө улуттар аралык мамилелердин начарлашынан коркушкан эмес.

Түштүк Кыргызстандагы этнодемографиялык кырдаалды илимий негизде изилдөө бул маселенин курамына кирген процесстердин бардыгында ар тараптан кенен карай албайбыз жана ага мүмкүнчүлүк да, зарылчылык да жок. Бирок региондун социалдык-экономикалык турмушунда абдан орчундуу болбосо да, көңүл бурууга арзыган маселелердин бири - миграция маселеси. Ал аймактын социалдык-экономикалык, демографиялык, этникалык процесстеринде түздөн-түз таасирин тийгизүүчү маанилүү көрүнүш. Бир сөз менен айтканда, калктын миграциясы бул татаал демографиялык процесс. Анын өнүгүү өзгөчөлүгү түздөн-түз социалдык-экономикалык жана саясий шарттарга баш ийет. Элдин ири санда бир жерден, экинчи жерге орун которуп, көчүп барып жашашы, отурукташуусу ошол аймактагы айылдын же шаардын социалдык-этноструктурасында белгилүү денгээлде өзгөртүү киргизбей кое албайт. Ал гана турсун, ошол аймактагы улуттар аралык никенин көбөйүшү аркылуу жергиликтүү элдин тилинин, улуттук психологиясын, маданиятын, турмуш-тиричиликлигинин жана жогорудагылардын жыйынтыгы катары улуттук аң-сезиминин өзгөрүшүнө да өз таасирин тийгизет. Чындыгында улуттар, этностор аралык мамилелер мурунку караганда курч жана этникалык процесстер терең, ар тараптуу изилдөө теориялык гана эмес, практикалык да чоң мааниге ээ, өтө зарыл. Бирок бул чакан макалада Түштүк Кыргызстандагы этникалык процесстерге, аны менен тыгыз байланыштуу болгон миграция маселелерин бардык аспектилерин териштирип кароо мүмкүн эмес. Ошого карабастан мындай чакан изилдөө көпчүлүктүн көңүлүн өзүнө бурбай кое албайт деген пикирдебиз. Акыркы жылдары миграциялык процесстердин өнүгүшүндө миграция адамдарынын көлөмдөрүнө жана структурасына бир кыйла таасир тийгизген тенденциялар пайда болду.

Таблица №4. Облустар боюнча тышкы миграция. 2017-жыл. (адам) [6, 58-60-бб.].

Таблица 4

	Келгендер	Кеткендер	Миграциялык өсүү, кемүү (-)
Кыргыз Республикасы	1974	5899	-3925

Баткен обл.	168	236	-68
Жалал-Абад обл.	215	535	-320
Ысык-Көл обл.	75	291	-216
Нарын обл.	18	51	-33
Ош обл.	141	567	-426
Талас обл.	105	242	-137
Чүй обл.	468	1613	-1145
Бишкек шаары	633	2040	-407
Ош шаары	151	324	-173

Таблицада берилгендей, тышкы миграцияны облустар боюнча салыштыра турган болсок, дале болсо миграциялык активдүүлүк кээ бир облустарга салыштырмалуу Ош (-426) жана Жалал-Абад (-320) облустарында байкалууда. Фергана өрөөнүнүн дыйканчылык оазистеринин коңшулаш чекте жайгашуусу менен бирге бул өрөөндө шаарлардын соода-сатыкка, кол-өнөрчүлүктүн ж.б. өнүгүшү бир кыйла таасирин тийгизбей койгон жок. Кыргызстандын дээрлик баардык шаарларында ошондой эле Түштүк Кыргызстандын сыймыгы болгон Ош шаарында да башка улуттар көпчүлүктү түзөт.

Таблица №5. Улуттар боюнча тышкы миграция. 2017-жыл. (адам) [6, 60-б.].

Таблица 5

	Келгендер	Кеткендер	Миграциялык өсүү, кемүү (-)
Бүт калк	1974	5899	-3925
кыргыздар	1016	1899	-883
өзбектер	221	594	-373
орустар	341	2314	-1973

Ал эми миграциянын этникалык аспектисине токтолсок, тышкы миграцияга кыргыздар, өзбектер жана орустар көбүрөөк тартылышууда.

Жыйынтыгы. 1. Ар түрдүү факторлордун (экономикалык, саясий, демографиялык, психологиялык, тилдик, диндик ж.б.) таасири астында этникалык процесстер дайыма өзгөрүлүп турат. Атайын илимий изилдөөлөр такай жүргүзүлүп турбаса, мындай өзгөрүүлөрдүн алдын алуу, божомолдоо, прогноздоо өтө кыйын. Андыктан, биз облустарыбызда жүрүп жаткан этникалык процесстерди тереңдете изилдөө үчүн гана эмес, облустардын социалдык-экономикалык, саясий жана маданий өнүгүшүнүн илимий негизде концепциясын иштеп чыгуу, ошондой эле илимий мекемелерге, окуу жайларына, өнөр жай ишканаларына, коомдук уюмдарга керектүү жардам көрсөтүү үчүн атайын социологиялык лабораторияларынын ишин жолго коюу керек экендиги тийиштүү адамдардын көңүлүн бургубуз келет.

2. Акыркы мезгилдерде бүткүл республикабыздай эле, түштүк региондорунан да калктын Россия жана башка чет өлкөлөргө кетүүсү күч алууда. Бул экономикалык кризистин жана социалдык-саясий туруксуздуктун шартында калктын миграциясынын өнүгүүсүнүн объективдүү процесси болуп калууда.

3. Облустардын аймагынан кеткендердин санынын өсүүсүн бир гана орус тилдүү элдердин массалык түрдө кетүүсү менен байланыштырууга болбойт. Жалпысы менен массалык түрдө көчүп кетүү кыргыздарга жана өзбектерге мүнөздүү жана саясий кырдаалдын аталган элдери үчүн өзгөрүүсүнө байланыштуу.

КОЛДОНУЛГАН АДАБИЯТТАРДЫН ТИЗМЕСИ:

1. Козлов, В. И. Динамика численности народов [Текст] / В.И. Козлов. – М.: Наука, 1969. – 240 с.
2. Бромлей, Ю.В. Этносоциальные процессы: теория, история, современность [Текст] / Ю.В. Бромлей. – М.: Наука, 1987. – 334 с.
3. Брук, С.И. Население мира [Текст]: этнодемогр. справ. /С.И. Брук.- Перераб. и доп. изд. – М.: Наука, 1986. – 828 с.
4. Брук, С.И. Миграционные процессы в России и в СССР [Текст] / С.И. Брук, В.М. Кабузан. – М.: ИНИОН РАН, 1991.
5. Перепись населения и жилищного фонда Кыргызской Республики 2009 года. Книга III (в таблицах). Регионы Кыргызстана. - Бишкек, 2010. - 320 с.
6. Демографический ежегодник Кыргызской Республики. - Б, 2017. - 310 с.
7. Этносоциологиялык изилдөөнүн материалдары. 2019. – 50 с.

УДК 353(57332.146)

Сон Донгвеон,
кафедра востоковедения,
Кыргызский государственный
университет им. И. Арабаева,
г. Бишкек, Кыргызстан

АКТУАЛЬНЫЕ ВОПРОСЫ РАЗВИТИЯ РЕГИОНОВ В УСЛОВИЯХ ГЛОБАЛИЗАЦИИ

Аннотация: В данной статье рассматривается опыт южнокорейского общественного движения «Сэмаыл Ундонг» как один из путей решения актуальных проблем для устойчивого развития регионов Кыргызстана в реализации проекта «Стратегия 2040».

Автор анализирует политику Южной Кореи, которая всего за несколько десятилетий превратила отсталую аграрную страну в технологического лидера. Основывается вывод о том, что для хороших перемен в экономике не обязательно иметь запасы нефти и золота, а самое главное изменить сознание народа и иметь идеологию, способную давать надежду и силы.

Ключевые слова: Проекты развития регионов, стратегия, устойчивое экономическое развитие, глобализация, отрасли развития, концепция.